

Kié a glória?

VISSZHANG - LXVIII. évfolyam, 37. szám, 2024. szeptember 13.

Gábor György barátságosnak aligha nevezhető karcolatában (vagy inkább *karmolatában*) leckézteti Anna Margit első átfogó életmű-kiállításának kurátorát és szövegíróját (*Pontosítás, Visszhang, ÉS, 2024/36.,* szept. 6.). Az utóbbit kétszer is nevéen nevezi. Gábor két ponton talál kivetnivalót a szövegalkalásokban. Az egyik kifogása az, hogy Kőbányai János „mintha nem lenne tisztában a Teremtő (a Gondviselő, zsidó hagyományban az Örökkévaló) és a Megváltó jelentésbeli különbségével”. A filozófus Gábor, úgy tűnik, nem veszi tekintetbe, hogy ezek a fogalmak olyan tartományra, tudniillik a metafizikára utalnak, amelyről a tudomány alázatos művelőinek nincs mondanivalója. Ő pedig a tudomány nevében szólal meg. Elementáris a félreértés, szögezi le Gábor Kőbányai vonatkozó szövegéről, azt sejtetve, hogy ő maga rendelkezik a metafizikai kérdések megfejtésének s az Istenről szóló igazság igazság megvilágításának képességével.

„A Megváltó (Redemptor) Jézus Krisztus”, írja mint magától értetődőt Gábor. Kíváncsi lennék, meg tudna-e nevezni akár egyetlen helyet vagy alkalmat, amikor Jézus Krisztus Megváltónak nevezte magát. Amennyiben talál ilyet – ez talán nem méltatlan kérdés a keresztény és zsidó filozófia szakértőjétől –, hálás leszek érte. A „kétszer mond” (egyszer magyar, egyszer pedig idegen szót használva) technikát Gábor sajátos nyomtatékosító eszközként alkalmazza. Kőbányai munkáját a „szerzői inkompetencia és hozzá nem értés” fordulattal jellemzi. Hogy én is megengedjek magamnak egy Gábor-féle tromfot, azt mondanám, ez bizony pleonazmus (szószaporítás).

Kőbányai diagnosztikai fogalomként utal a „holokauszt másodgenerációs szindróma idegbetegség”-re. Ezt Gábor nem csupán a szemére veti, de azt állítja, hogy „a tudomány semmi ilyenről nem tud”. Ebben igaza van. A tudománynak nincs tudata és öntudata, tehát a tudomány semmiről sem tud. A fenti képzetkörrel csak a késő modern kor emberei tudhatnak. Az az ötlet, hogy az ismereteket és a tudást, valamint a tudáshoz vezető műveletek tárházát nevezzük tudománynak, felvilágosult gondolkodók fejéből pattant ki. A tudomány ugyanúgy társadalmi konstrukció, mint a fenti négy szóból álló fogalom. Gábor a *poszttraumás stressz-zavarok* kategóriával már elégedett volna, ám a „szindróma idegbetegség” szókapcsolat felháborítja. A velem egy évjáratú Gábor talán elnézőbb lenne Kőbányai kifejezésével, ha ő is elvégezi az orvosi egyetemet, s kitanulja a pszichiátriát, ahogy ezt magam tettem. Akkor ugyanis valószínűleg belesulykolódott volna mind a pszichiátriai kategóriák fejlődéstörténete, mind pedig annak ismerete, hogy a pszichiátriai zavarok valaha, elmebajok néven, az idegbetegségek átfogóbb körébe tartoztak. Kőbányai szóhasználata archaizáló, ám tudománytalannak, bántónak, se füle, se farkának nevezni szerintem indokolatlan, ami szinte szitkozódásnak hat. Gábor egy glóriára is hivatkozik az írásában. A kiállítás látogatói elég impulzust nyerhettek annak eldöntéséhez, hogy a képaláírásokkal együtt vagy azok nélkül adnák-e oda inkább a festőnőnek a glóriát.

(A szerző Londonban működő konzultáns pszichiáter és appraiser.)